

Reactie NJi op aanpassing Jeugdwet: 'Wetten lossen geen problemen op'

Ons belangrijkste bezwaar tegen de wijziging van de Jeugdwet is dat zij de valse belofte in stand houdt dat het Rijk inhoudelijke regie voert over de jeugdzorg. In de praktijk bepalen gemeenten en jeugdhulpaanbieders de kwaliteit van de zorg. Zij blijven, ongeacht deze wetswijziging, precies dezelfde taak uitvoeren. De 'belofte' van de staat om hierin verandering te brengen, staat hun daadkracht in de weg.

Gemeenten zijn en blijven verantwoordelijk voor het stellen van de randvoorwaarden voor jeugdhulp. Zij moeten politieke keuzes maken over de financiering van de jeugdhulp. Aanbieders zijn en blijven op hun beurt verantwoordelijk voor het vaststellen van de kenmerken en voorwaarden voor goede jeugdhulp en de kwaliteit daarvan. Zij beslissen wie er wel en geen hulpverlening krijgt toegewezen. Bovendien is een belangrijk kwaliteitsdoel in de jeugdhulp dat daar samen met kinderen en ouders over beslist wordt.

Een van de aannames achter de decentralisatie was dat jeugdhulp het best met aanzien des persoons kan worden ingezet. Dat betekent: niet volgens een vuistregel, maar passend bij het leven van het kind of gezin. Het doel was professionals ruimte te geven om een vakbekwaam oordeel te vormen over een specifieke situatie.

Beter een budgetplafond dan een reikwijdtebepaling

De publicatie van dit wetsvoorstel laat zien dat de aandacht nog steeds sterk ligt op de reikwijdte van de Jeugdwet. De reikwijdte van de wet vastleggen is al eerder geprobeerd. Dat had eerder een opstuwend dan een dempend effect¹ op het gebruik van jeugdhulp. Wil de Rijksoverheid sturen op budget, dan doet ze dat beter via een budgetplafond dan via een reikwijdtebepaling.

Juridisch gezien staat er weinig in de nieuwe wet. Alleen dit is concreet: er wordt geprobeerd een onderscheid in te voeren tussen vrij toegankelijke basishulp en specialistische hulp waarvoor een beschikking nodig is. Dat onderscheid is volgens de toelichting bij de wet bedoeld als houvast voor gemeenten en zorgaanbieders. Het doel is hen te helpen meer grip te krijgen op het zorggebruik. Maar zulke grip ontstaat niet door een wettekst.

¹ Expertiseteam Reikwijdte Jeugdhulpplicht, *De kracht van wijd reiken* (2020), te raadplegen via: [2020_02_25 Expertiseteam concept](#)

Wetten lossen geen problemen op

Wetten lossen geen problemen op. Mensen doen dat, in onderling contact. Gemeenten en zorgaanbieders zijn aan zet en laten op verschillende plekken in het land zien wat effectief en duurzaam jeugdbeleid is. Dat vraagt om visie op gemeentelijk niveau en om zelfbewust handelen van professionals, zowel individueel als collectief. Een wettekst zal daar geen verandering in brengen en kan zelfs afleiden van de eigenlijke opgave.

Het baart ons zorgen dat de pedagogische basis zo uitgebreid wordt besproken in de toelichting bij deze wettekst. Wij zien dat dit idee steeds vaker instrumenteel wordt gebruikt. Daardoor dreigt de pedagogische basis te worden versmald tot het voorveld van de jeugdzorg.

Het concept van de pedagogische basis helpt juist om de informele en ongeorganiseerde kracht van gemeenschappen te zien en te waarderen. In een sterk georganiseerde en geïstitutionaliseerde samenleving is dat niet vanzelfsprekend. Daarom is het belangrijk om alledaagse pedagogische verbanden te beschermen tegen te veel beleidsmatig denken en handelen.

Tegen die achtergrond is het ironisch dat de pedagogische basis nu als beleidsconcept in een wettekst verschijnt. Dat belooft weinig goeds voor de manier waarop de overheid ermee omgaat, want de pedagogische basis laat zich juist moeilijk in beleid vangen. Toch probeert deze wet haar vast te leggen en zelfs onder 'preventie' te plaatsen.

Sector, maak een gezamenlijke financiële afspraak

De reikwijdtediscussie is in eerste instantie financieel van aard en vanzelfsprekend moet de jeugdhulp duurzaam betaalbaar zijn. Dat kan via een budgetplafond. Wij roepen de sector op om zich aan een gezamenlijke financiële afspraak te houden. Maatschappelijk gezien is dat een noodzaak, omdat de jeugdzorg veel geld gebruikt², terwijl onderzoek laat zien dat de effectiviteit van jeugdhulp dat niet altijd rechtvaardigt³.

Het gebruik van jeugdhulp groeit door een combinatie van factoren: de nadruk op zwaktes of risico's bij de ontwikkeling van kinderen, het competitieve schoolsysteem, steeds nauwkeurigere diagnostiek en specialisering, en de institutionalisering die daaromheen gegroeid is. We moeten een politieke en maatschappelijke discussie voeren over welke rol jeugdhulp hoort te spelen in het leven van onze jeugd. Zolang die discussie uitblijft, blijft wetgeving als deze vooral symbolisch.

² NJi, [Brief over Wetgevingsoverleg begrotingsonderdeel Jeugd](#), november 2024.

³ NJi, [Het groeiend jeugdzorggebruik](#), 2021.